

Kansalaisjournalismi ja demokraattiset ideaalit¹

Kansalaisjournalismin painoarvon kasvusta kaikkialla Yhdysvalloissa kertoo omalla tavallaan se vastentahtoinen tapa, jolla *The New Yorker* on pannut ilmiön merkille. Kahdesti vuoden 1996 aikana se antoi näyttävästi tilaa kirjoittajille, joiden käsitys kansalaisjournalismin merkityksestä amerikkalaisen journalismin tulevaisuudelle oli epäroimattömän kielteinen. Loppuvuodesta lehden julkaiseman esseen mielestä kansalaisjournalismin "hyväntekijäfilosofia" on "petosta" ja "kehno ajatus"; kansalaisjournalismin "korkealentoiset" väitteet tiivistyivät kirjoittajan mielestä "epäreiluun" ja viime kädessä "antidemokraattiseen" näkemykseen lehdistön tehtävästä (Kelly 1996, 46). Aiemmin samana vuonna James Fallows, joka kirjoitti teoksen *Breaking the News: How the Media Undermine American*

Kansalaisjournalismia kritisoivat ottavat harvoin liikkeen esittämän haasteen vakavasti tai perehtyvät sen perusteisiin. Artikkelissa tarkastellaan ensin kansalaisjournalismin perusteita ja nostetaan sen jälkeen esiin joukko ongelmia. Kansalaisjournalismin tärkeimpiä pulmia ovat luottamus mielipidekyselyihin kansan mielipiteiden esille nostamisessa, epäselvät muotoilut journalismin keskustelevuuden ja harkitsevuuden suhteista ja silmiinpistävä vaihtelu journalismin poliittisesta taloustieteestä. Jotta kansalaisjournalismi voisi pysyvästi ja vakavasti vaikuttaa journalismiin, sen pitäisi selkeämmin muotoilla oma poliittinen filosofiansa ja ennen muuta käsityksensä demokradiasta.

Democracy (1996), sai niskaansa syytöksen, että hän sympatisoi "medialiikeh-dintää, joka innostaa etenkin painomus-tetta kaihtavia journalismin professore-ja". Kansalaisjournalismi "voi kuulostaa jännältä ajatukselta yliopiston käytävillä" kirjoittaja heitti viitaten New York Universityyn, jossa Jay Rosen vetää projek-tiaan (Project on Public Life and the Press), "mutta kun journalistit ryhtyvät tarjoilijoiksi ottamaan vastaan tilauksia yleisöltä ja gallupmaakareilta, tulokset eivät ole kaunista katseltavaa" (Remnick 1996, 41-42).

Tällaisten kirjoitusten sävystä huomaa, että niiden tarkoitus on pikemminkin tuomita kuin aidosti kritisoida kansalaisjournalismin kannattajia. Hyökkäävästi esiintyvät kirjoittajat tarjoavat usein vain karkean karikatyyrin tai ilkeämielisen väärentävän tiivistelmän aidosti uutta luovasta, jos kohta ei täysin onnistuneesta, yrityksestä suunnata journalistit ajattelemaan vähemmän "erotteluja", jotka ovat pitkään määrittäneet Yhdysvaltalaisista journalismia ja saada heidät miettimään enemmän niitä "kytkentöjä", joiden avulla lehdistöä demokraattisessa yhteiskun-nassa voitaisiin elävöittää ja määritellä sen tehtävä uudelleen. Rosen (1996, 9) käyttääkin juuri näitä termejä piirtääkseen rajan perinteisen journalismin ja kansalaisjournalismin välille: "Perinteinen journalismi murehtii sitä, onnistuuko se erottelemaan asiat toisistaan oikein. Kansalaisjournalismissa taas on kyse siitä, että yritetään saada asioiden kytkennät kuntoon".

Rosenin arvostelemat erottelut ulottuvat syvälle uutistyöhön ja kauas sen ulkopuolelle. Hän tarkoittaa lähinnä ammattikäytännön dikotomioita ja sen peri-

aatteiden ylläpitämiä kahtiajakoja. Rosen nostaa esiin kymmenen tällaista erottelua, joista kukin on osa suurempaa väitettä siitä, millaisia ovat vastuullisen lehdistön arvioimiseen sopivat kriteerit:

- (i) Toimitukselliset tehtävät on erotettu liiketaloudellisista tehtävistä.
- (ii) Uutissivut on erotettu mielipidesivuista.
- (iii) Tosiasiat on erotettu arvoista.
- (iv) Uutisten "tekijät" (toimijat) on erotettu niistä, jotka hoitavat uutisoinnin.
- (v) Totuuden kertominen täytyy erottaa sen kertomisen aiheuttamista seurauksista, jotta journalistit voivat kertoa asiat "niin kuin ne ovat".
- (vi) Lehdistön erottaa muista instituutioista sen velvollisuus raportoida muiden instituutioiden toiminnasta.
- (vii) Päivä eroaa toisesta, koska uutinen on se, mikä on uutta "tänään".
- (viii) Hyvä journalisti erottaa todellisuuden retoriikasta.
- (ix) Hyvä journalisti erottaa oman ammatillisen minänsä omasta henkilökohtaisesta minästään kansalaisena.
- (x) Se, miltä jokin journalistista "tuntuu" erotetaan siitä, miten asiasta raportoidaan. (Tai: journalistin mieli on erotettu hänen sielustaan.)

Näissä ajatuksissa tiivistyy karkeasti idea riippumattomasta lehdistöstä. Lehdistö on omistautunut tarjoamaan kansalaisille tarkkaa ja vääristämätöntä informaatiota, jota nämä tarvitsevat hallitakseen itseään ja elämäänsä. Erotteluissa elää "vahtikoira-lehdistön" ideaali, ajatus "neljännessä valtiomahdista", yksityisestä instituutiosta, joka on suunniteltu pitämään lukijat, katsojat ja kuulijat ajan tasalla julkisista kysymyksistä. Muotoilut elävöittävät kuvaa, jonka journalistit itsestään tarvitsevat, sikäli kuin he "toimivat aivan kuin olisivat elinvoimaisen ja rikkaan demokratian yleisen valistuksen välineitä", kuten Schudson (1995, 211) asian äskettäin ilmaisi.

Kansalaisjournalismin mielestä oletus "elinvoimaisesta ja rikkaasta demokratiasta" ei pidä kutiaan. Siksi lehdistön kuviteltua roolia tällaisessa ympäristössä ei voi ottaa ajattelun lähtökohdaksi. Kansalaisjournalismi olettaa sen sijaan demokratian olevan rappiolta. Siksi se asettaa lehdistölle niin empiirisesti kuin normatiivisesti tehtävän, jossa kysytään, mitä journalismi voi tehdä rikastaakseen pitkään köyhtymässä ollutta julkista keskustelua. Myös me kyseenalaistamme yhdysvaltalaisen demokratian elinvoimaisuuden. Mutta haluamme myös kysyä tarkemmin, mitä lehdistön väitetty uusi rooli oikein voisi sisältää ja millaiseen demokratiaan se oikeastaan viittaa. Aloitamme tämän artikkelin katsauksella siihen, millaisen

kuvan kansalaisjournalismi itsestään antaa, siinä määrin kuin tuota kuvaa hahmottavat erilaiset ehdotukset ja hankkeet, jotka on tapana yhdistää ”kansalaisjournalismiin”. Sen jälkeen keskityimme kansalaisjournalismin pulmakohtiin. Lopetamme artikkelin lyhyeen arvioon siitä, *miltä yksityisen lehdistön julkisen tarkoituksen tulevaisuus* näyttää.

Kansalaisjournalismin periaatteet

Jos kansalaisjournalismin nimeämisestä onkin vielä kiistaa (public journalism vai civic journalism), useimmat yhdysvaltalaiset journalistit – ja yhä enemmän toimittajat muuallakin – tunnistavat vaivatta yleisen puheen aiheesta. Termi viittaa yksinkertaiseen mutta kiistanalaiseen lähtökohtaan: lehdistön tarkoitus on tukea ja myös edistää, ei vain raportoida ja valittaa, julkisen elämän laatua.

Erimielisyyttä siitä, mitä kansalaisjournalismi lehdistöltä pohjimmitaan edellyttää, ei juuri ole, kysyttiinpä asiaa niiltä, jotka arvostelevat liikettä tai niiltä jotka ylistävät sitä. Kierrättääksemme tässä toisaalla käyttämääme kuvausta (Glasser & Craft 1996), kansalaisjournalismi edellyttää lehdistön tunnustavan oman roolinsa julkisen osallistumisen ja julkisen keskustelun edistäjänä. Se edellyttää lehdistön tarttuvan tietynlaisiin ”hyviin uutisiin”, kuten eräs tuore ja tärkeä tutkimus uutisten ja yhteisöjen suhteesta nimessään muistuttaa (Christians, Ferre & Fackler 1993). Tämä ei kuitenkaan tarkoita, että pitäisi katsoa läpi sormien type-rää ylistämistä, joka kritiikkittä hyväksyy – tai ajattelemattomasti tukee – vallitsevia oloja. Kansalaisjournalismin ”hyvät uutiset” välittävät toiveikkausta tulevaisuuden suhteen ja pönkittävät ”meidän” itseluottamustamme kamppailla kohti parempaa tulevaisuutta. Kansalaisjournalismin tarkoitus onkin olla toiveikasta, korjata kieltämme, joka on niin ihastunut epätoivoon ja tyytymättömyyteen.

Kansalaisjournalismin lähteillä

Kansalaisjournalismi syntyi 1980-luvun lopulla ja 1990-luvun alussa. Sen kannattajat sanovat liikkeen lähteneen liikkeelle ”ruohonjuuritasolta” (Charity 1995, 1) yrityksenä ”muistuttaa journalismin mieleen sen vakavin tehtävä, julkinen palvelu” (Rosen 1995a, 16). Kansalaisjournalismi on vastaus laajenevalta näyttävään kuluun kansalaisten ja hallinnon välillä ja ”yleisempään inhoon julkista elämää kohtaan sekä ihmisten haluun vetäytyä pois siitä”. (Merritt 1995, 6). Liike kehittyi myös journalismin itsekritiikkinä, joka kohdistui yhdysvaltalaisen lehdistön onnetomaan suoritukseen vuoden 1988 presidentinvaaleissa.

Kyseisistä vaaleista kirjoittelu meni metsään muussakin kuin innokkuudessaan kuvata vaaleja kilpajuoksuna. Ennen näkemättömällä tavalla journalistit kuvasivat vaaleja lukijoille, katsojille ja kuulijoille ”sisäpiirin näkökulmasta”. Gitlin (1990, 19) luonnehti kirjoittelua lumoavaksi, mutta pääosin irrelevantiksi kierrokseksi ”lavan taakse, laukkakilpailun kulissien tuolle puolen, verryttelyaitaukselle, talleille, klubiravintolaan ja vedonlyöjien tiskeille”. Didion (1988) tarkoitti suunnilleen samaa puhuessaan ”sisäpiirin pesäpallosta”, pelistä jota kuvattiin suurimmaksi osaksi pelaajien ehdoilla. Hänen mielestään vaalikirjoittelu ei kertonut ”demokraattisesta prosessista”, johon kansalaiset pääsivät mukaan, vaan niin erikoistuneesta ja rajatusta toiminnasta, että vain itse alan ammattilaiset – poliitikot, politiikan asiantuntijat, toimittajat, gallupehtailijat ja mediakonsultit – voitiin esittää osallisina koko puuhaan. Lyhyesti sanottuna: jutut keskittyivät ylenpalttisesti strategiaan sisältöjen sijasta. Tällainen kehys, kuten Jamieson (1993, 38) sanoo, houkutteli äänestäjät pohtimaan enemmän sitä ”Kuka voittaa?” kuin ”Kuka parhaiten palvelisi meitä presidenttinä?”:

Strategiakehyksessä ehdokkaat nähdään esiintyjinä, toimittajat teatterikriikkoina ja yleisö katsojina. Esiintyjä pyrkii "voittamaan" ääniä ihmisiltä, joita puolestaan seurataan koko esityksen ajan mielipidetiedusteluihin. Gallupit määräävät sen, näyttääkö ehdokas julkisuudessa olevan johdossa vaiko alakynnessä, kuvaatanko hänet tavoitteensa saavuttavana vaiko niiden saavuttamista "yrittävänä" ja sen, kuinka ehdokkaan lavastetut ja lavastamattomat toimet tulkitaan. Strategiakehyksessä ehdokkaat eivät puhu ongelmista miettimällä niiden ratkaisuja vaan "kysymyksistä" ja niihin liittyvistä strategioista. Strategiakehyksessä puhutaan urheilun ja sodan kielellä. Sen sanasto antaa toimittajien, ehdokkaiden ja yleisön kysyä "Kuka johtaa, ja millä keinoin?"

Vaaleja tai niistä kirjoittamista arvioimaan ei koottu yhtään ansioituneiden asiantuntijoiden komiteaa tai paneelia. Mitään 1940-luvun puolivälin Hutchinsin komission² tapaista ei ilmaantunut. Niinpä ei myöskään ilmaantunut uudistusvaatimuksia, jotka olisivat jo etukäteen kuulostaneet journalisteista itsestään vieraantuneelta. Komissioiden sijaan kansalaisjournalismi levisi työpapereista työryhmiin ja ehdotuksista projekteihin; ei ollut suurta suunnitelmaa, ei julkislausuttua ohjelmaa. Tämä oli luultavasti yksi tärkeä syy, miksi liikkeen ajatusten vastaanotto kymmenissä toimituksissa 1990-luvun alussa oli niin myönteinen. Kun Rosen johti liikettä luomalla tilaisuuksia keskusteluun kansalaisjournalismista, hän piti huolen, että keskustelut olivat suunnaltaan ja lopputulokseen avoimia. Yleensä hän kehysti keskustelut mahdollisuutena antaa panos ja vaikuttaa meillä olevaan työhön. Kun hän esimerkiksi puhui joukolle toimittajia ja tutkijoita American Press Institutessa, Restonissa 1994, hän aloitti kiistämällä mahdollisuuden kansalaisjournalismin kanonisoituun määritelmään: "Sanon heti aluksi sen, on kaikkein tärkeintä: kansalaisjournalismin keksiminen on edelleen kesken. Ja koska sen luominen on vielä menossa, emme oikeastaan tiedä, mikä 'se' on. Olomme tulleet Restoniin saadaksemme sen selville."³

Kansalaisjournalismin synty sattuu yksiin uuden ja kasvavan modernin demokratian ongelmia koskevan kirjallisuuden ilmestymisen kanssa, vaikka näihin teoksiin viitataan perin harvoin (esim. Habermas 1989, Calhoun 1992, Putnam 1993). Suuri osa näistä kirjoituksista keskittyy kuvaamaan elävän ja ihmisten ulottuvilla olevan "julkisen alueen" katoamista. Ajatuksen popularisoi erityisesti Habermasin väitöskirjan englanninkielisen laitoksen ilmestyminen vuonna 1989 – alkuperäinen teksti on jo vuodelta 1962. Tähän kirjallisuuteen lukeutuu myös joukko töitä, joissa eritellään yhdysvaltalaisista kokemuksesta demokratiasta (esim. Barber 1984, Fraser 1992, Putnam 1995, Sandel 1996). Useissa töissä pyrittiin selittämään *miksi amerikkalaiset vihaavat politiikkaa*, kuten eräs provokatiivinen kirjan nimi asian ilmaisi (Dionne 1991). Samoihin aikoihin ilmestyi myös paljon kriittisiä tekstejä, joissa viestintä ja journalismi olivat erityisen, joskaan eivät yksinomaisen, huolen aiheena (esim. Entman 1989, Carey 1987, 1995, Dahlgren & Sparks 1991, Keane 1991, Peters and Cmiel 1991, Christians, Ferre & Fackler 1993, Fallows 1996). Vaikka nämä ja muut julkaisut eivät tietenkään selitä kansalaisjournalismin ilmaantumista, ne kuitenkin antoivat lisäpainoa kansalaisjournalismin vaatimukselle uudistuksista. Ne vahvistivat kansalaisjournalismin kantaa, että usein journalismia ympäröivällä "lattealla demokratiateorialla" – kuten Schudson (1995, 211) sitä kutsuu – ei vuosien mittaan ollut saavutettu juuri mitään.

Journalismi keskusteluna

Kansalaisjournalismi vaatii siirtymistä tiedottavasta journalismista keskustelevaan journalismiin, kuten Careyn (1987) hyödyllinen erottelu asian ilmaisee. Yleisö täytyy tietysti pitää tiedoilla ajan tasalla, mutta se täytyy myös pystyä kiinnittämään

päivän uutisiin tavalla, joka rohkaisee keskustelua ja väittelyä. Yleisön kiinnittäminen – ei vain sen ajan tasalla pitäminen – vaatii erilaista tulokulmaa journalismiin ja edellyttää toimittajilta uudenlaisia rutiineja.

Näkökulma journalismiin on uusi kahdella tärkeällä tavalla. Ensiksi, kansalaisjournalismi olettaa ja edellyttää lehdistön osallistuvan yrityksiin parantaa julkisen keskustelun laatua, sen sijaan että se yrittäisi pysyä etäällä näistä pyrkimyksistä. Toiseksi, kansalaisjournalismi vaatii lehdistöä laajentamaan käsitystään politiikasta; lehdistön täytyy ymmärtää, että demokratia on enemmän elämäntapa kuin hallitsemisen muoto.

Kansalaisjournalismi hylkää selkeästi ja painokkaasti kaikki sellaiset tulkinnat "objektiivisuudesta" tai "objektiivisesta raportoinnista", joiden mukaan toimituksen täytyy kertoa intohimottomasti yhteisöstään ja pitää etäisyyttä sen toimiin. Vaikka kansalaisjournalismi ei ehdotakaan, että journalismi ja politiikka kävisivät yksiin, se yhtä kaikki "ajattelee journalistin poliittisen yhteisön yhtenä vastuullisena jäsenenä, jolla on täysi panos julkisessa elämässä". Kuten Rosen (1996, 11) selittää, kansalaisjournalismi:

... ei kiistä toimittajien ja muiden yhteiskunnallisten toimijoiden, kuten poliittisten johtajien, eturyhmien ja kansalaisten itsensä, välisiä tärkeitä eroja. Sen sijaan se kiistää että olisi olemassa jokin olennainen ero sen välillä, millaisia ovat vastuullisen journalismin standardit ja käytännöt ja millaisia ovat ne tavat ja odotukset, joiden varaan voidaan laskea hyvin toimiva julkisuus, hedelmällinen dialogi ja arvonsa ansaitseva politiikka. Sanalla sanoen, kansalaisjournalistit haluavat toimivan julkisen elämän. Tämän saavuttaakseen he ovat valmiita luopumaan neutraalisuudestaan joissakin kysymyksissä, kuten: osallistuvatko ihmiset, syntykö tarvittaessa aitoa väittelyä, saako yhteisö otteen omista ongelmistaan, ansaitseeko politiikka vaatimansa huomion?

Kansalaisjournalismille objektiivisuuden hylkääminen ei kuitenkaan tarkoita paluuta puoluelehdistön kauan sitten hylättyyn asianajorooliin. Kansalaisjournalismin "kultainen sääntö", Chatiryn (1995, 144-146) mukaan, asettaa lehdistön kamppailemaan demokraattisten keinojen, mutta ei tiettyjen demokraattisten päämäärien puolesta: "*Journalismin tulisi ajaa demokratian asiaa ajamatta erityisten päämäärien asiaa*". Merritt (1995, 116) päätyy pohjimmiltaan samaan tulokseen esittäessään, että journalismin täytyy säilyttää neutraalisuutensa erityisissä kysymyksissä samaan aikaan kun sen on "kurotettava tarpeeksi kauas piittaamattomuuden taakse voidakseen huolehtia siitä, että joihinkin tuloksiin tullaan". Yleensä tämä tarkoittaa sitä, että lehti sitoutuu luomaan tai tarjoamaan enemmän ja parempia mahdollisuuksia julkiselle keskustelulle ja väittelylle riippumatta siitä, mitä väittely tai keskustelu koskee.

Ottamalla ihmiset vakavasti poliittisen viisauden lähteenä kansalaisjournalismin huoli julkisen keskustelun tilasta laajentaa ja jossain määrin myös selkiyttää journalismin käsitystä politiikasta. Tällainen optimistinen näkemys äänestäjistä on lehdistölle selvä kehoitus laajentaa poliittista kirjoittelua poliitikkojen ja heidän painaviksi kokemiensa kysymysten tuolle puolen. Lisäksi näkemys rohkaisee toimittajia näkemään, että lehdistö ei ole vain kommunikaation *tuotetta* vaan myös olemassa kommunikaatiota *varten*, lehdistö on väline, jonka avulla kansalaiset voivat pitää itsensä ajan tasalla ja jonka avulla he voivat etsiä ja löytää yhteisiä arvoja ja intressejä. Kansalaisjournalismi onkin kutsu laajemmalle yhteisölle, yhtä lailla toimittajille ja lukijoille. Se on kutsu ajattelemaan – kuten Dewey (1927), Carey (1987, 1995) ja lukemattomat muut ovat kehoitteet –, että "käsityksemme demokratiasta riippuu niistä viestinnän muodoista, joiden avulla politiikkaa tehdään" (Carey 1995, 379).

Uudet viestinnän muodot eivät vain sijoita politiikkaa vaan myös journalistin itsensä uuteen ympäristöön. Rosen (1995b) havainnollistaa tätä viittaamalla New

York *Newsdayn* toimittaja Jim Dwyeriin, joka kirjoitti kolumnia ”Maanalaisessa” (*In the Subways*). Kolumnit perustuivat hänen omaan kokemukseensa ja siihen, että hän sai sietää – ja toisinaan nauttia – sitä, mitä kymmenet tuhannet New Yorkin asukkaat maistavat joka päivä. Toisin kuin esimerkiksi New York *Timesin* toimittajat, joiden näkökulma maanalaista koskevissa jutuissa yleensä alkaa ja päättyy maanalaista hallinnoivan liikennelaitoksen virkailijoiden haastatteluun, Dwyerin jutut yleensä alkavat hänen omista kokemuksistaan maanalaisella matkustaessa. Näkökulmaeron merkitys on Rosenin mielestä siinä, että Dwyerin ”välitön, verta ja lihaa oleva yhteys ihmisiin” loi hänelle auktoriteettia olla lukijoiden uskottu mies. Dwyerkin saattaa päätyä haastattelemaan liikennelaitoksen virkailijoita, mutta ”auktoiriteetilla jonka hän on itse ansainnut”. Tällainen auktoiriteetti kuvaa sitä haastetta, johon kansalaisjournalismi tarttuu rohkaistessaan toimittajia etsimään uusia työtapoja ja rutiineja: ”Valta ilman auktoiriteettia on nopein tapa herättää yleisön vastenmielisyyttä” (Rosen 1995b, 5-6).

Hyvä journalismi, hyvä business

Yksi kansalaisjournalismin kiistellyimmistä väitteistä nojaa oletukseen, että hyvä journalismi, siis kansalaisjournalismi, kerää enemmän ja parempia lukijoita ja siten parantaa lehden asemaa markkinoilla. Puheessaan päätoimittajille 1989 (julkaistu Yhdysvaltain päätoimittajien yhdistyksen uutiskirjeessä), Rosen enemmän tai vähemmän suoraan esitteli kansalaisjournalismin idean kiinnittämällä huomion sanomalehden menestyksen ja julkisen elämän elinvoiman väliseen yhteyteen. Hänen vetoomuksensa yleisönä oli ryhmä monilta tahoilta saarrettuja päätoimittajia, jotka olivat huolissaan pienenevistä lukijakunnista. Levikkien laskun lisäksi tätä ryhmää mietityttivät markkinavetoiset ratkaisut, joita heidän kustantajansa ja yhtiöiden toimitusjohtajat ehdottelivat. Ja koska nämä ehdotusten tekijät entistä useammin olivat liiketalouden, eivät journalismin, ammattilaisia, näytti siltä, ettei toimituksissa voitu loputtomasti luottaa liikkeenjohdon kykyyn ja haluun varjella perinteisiä journalistisia arvoja⁴.

Varovaisesti, mutta ilmeisen vakuuttavasti, Rosen (1991, 273) toi esiin väitteen, jonka mukaan ”terve julkisuus tukee tietyltä kannalta sanomalehdistön levikkiä”. James Batten, Knight-Ridder -sanomalehtiketjun pääjohtaja, joka alkoi kannattaa kansalaisjournalismin ideoita varhain ja innokkaasti, oli Rosenin kanssa samaa mieltä. Eräässä luennossaan vuonna 1990 Batten viittasi ketjun tekemään laajaan 16 300 lukijan tutkimukseen, jonka empiiriset löydökset tukivat Rosenin väitettä yhteisön julkisen kulttuurin laadun kohottamisen merkityksestä sanomalehdistölle: ”ihmiset jotka sanovat tuntevansa yhteenkuuluvuutta asuinpaikkaansa” lukevat säännöllisesti sanomalehteä melkein kaksi kertaa todennäköisemminkin muut. Yritykset ”kasvattaa tällaista yhteenkuuluvuuden tunnetta” saattavat ”tuottaa ainakin osan siitä lukijoiden ja levikin kasvusta, jota Yhdysvaltalaiset lehdet tavoittelevat”, Batten sanoi (Rosenin, 1991, 273, mukaan).

Batten ja muut mielsivät siis kansalaisjournalismin ”lisäarvona”, kuten Rosen (1996) puhuu tarkoittaessaan kansalaisjournalismin tärkeintä tuotosta – ”yhteyksien luomista”. Mikä tahansa tuote, selittää Charity (1995, 155,158), on markkinoilla riippuvainen tuottamastaan lisäarvosta: ”Pitkän päälle ihmiset ovat valmiita maksamaan hyvästä palvelusta vain, jos se tarjoaa heille sellaista, mitä he eivät pysty hankkimaan muualta halvemmalla ja paremmin”. Useimmat journalismin lajit eivät Charityn mielestä tarjoa paljoakaan lisäarvoa, uutismediaa tuskin erottaa muusta mediasta. Kansalaisjournalismi kuitenkin lisää sanomalehtien arvoa auttamalla lukijoita kiinnittymään toisiinsa ja meneillään olevaan keskusteluun; kansalaisjournalismi on siksi ”taloudellisesti mielekästä” (Charity 1995, 155).

Myös Merritt (1994) haluaa löytää tavan yhdistää kansalaisjournalismi vapaan

yritteliäisyyden realiteetteihin. Mutta toisin kuin Rosen ja Charity, joiden mielestä kansalaisjournalismi voi olla liiketaloudellisesti elinkelpoinen vaihtoehto tavalliselle journalismille, Merritt mieluummin ajattelee kansalaisjournalismia lisukkeena siinä roolissa, joka lehdistön täytyy ottaa selviytyäkseen markkinoilla.

Kansalaisjournalismin kaksi roolia, toimiminen julkisen elämän elävöittäjänä yhtä aikaa kun se yrittää tulla toimeen populaarien markkinoiden kanssa, eivät välttämättä ole ristiriidassa keskenään. Roolien ei tarvitse olla toisensa poissulkevia. Journalistin vastuun ydin on tukea julkista elämää, mutta kaikki muu mikä sanomalehteen painetaan on valinnaista, eikä sitä voida alistaa minkäänlaiseen mielekkääseen arvioon, joka ei perustuisi ihmisten tarpeisiin pysyä ajan tasalla tai heidän haluunsa tulla viihdytetyksi. Sikäli kuin journalismin ydintehtävistä huolehtimisesta pidetään mustasukkaisesti huolta, tuskin syntyy mitään murhetta siitä, että tunnetaan paremmin ihmiset lehteä koskevat halut lehdelteään tai että yleisön toiveita myös pannaan täytäntöön, olivatpa ne sitten kuinka satunnaisia tai merkityksettömiä tahansa. (Merritt 1994, 25-26).

Merrittin mielestä kansalaisjournalismiin ryhtyminen ei välttämättä merkitse sitoutumista uusien resurssien panostamiseen "Asenteiden, kulttuurin tai toiminnan tarkoituksen muuttaminen ei suoranaisesti maksa mitään" (Rosenin 1994b, 377, mukaan).

Kansalaisjournalismin ongelmat

Kansalaisjournalismin into puhua demokratiasta ja demokraattisesta osallistumisesta peittää alleen tärkeitä eroja erilaisten demokratian muotojen ja myös niihin liittyvien lehdistön roolien välillä. Ei ole oikein selvää vaaditaanko lehdistöä tukemaan "republikanistista yhteistä dialogia" vaiko "vaihtoehtoisesti, tukemaan erilaisten ryhmien monimuotoisuutta, ryhmien, joista kullakin on omat kiinnostuksen kohteensa ja oma dialoginsa", kuten Baker (1994, 6) asian ilmaisee. Fraser (1992, 122) nostaa esiin samanlaisia kysymyksiä, vaikkei hänkään (kuten ei Bakerkaan) viittaa kansalaisjournalismiin. Hän muistuttaa siitä, että nykyisen kaltaiset "hyvinvointivaltion idealle nojaavat massademokratiat", kuten Yhdysvalloissa ja muualla, toimivat "kerrostuneissa yhteiskunnissa", joissa "perustavat laitostuneet kehykset synnyttävät eriarvoisia sosiaalisia ryhmiä, jotka ovat rakenteellisessa suhteessa valtaan ja alistukseen". Näissä oloissa, Fraser väittää, ei ole juurikaan järkeä olettaa, että "yhtä, yhteistä ja yhdistävää julkisuutta" voisi olla olemassa.

Kun kansalaisjournalismi alkaa siirtää painopistettään "erityisistä projekteista pysyviin ja ylläpidettäviin rutiineihin" (Rosen 1995b, 2), syntyy ongelmia paitsi sen suhteen, mitä tarkoitetaan demokraattisella osallistumisella, myös sen suhteen, mitä pidetään lehdistön uudistamisena. Niin tärkeitä kuin uudet rutiinit saattavat ollakin, ne eivät ehkä sittenkään riitä, etenkin jos "taloudelliset ja organisatoriset tekijät määräävät uutissisältöjä rutiineja enemmän", kuten Eliapsoph (1988, 315) radiouutisia koskevassa työssään sai selville.

Kansalaisjournalismi ja yleisen mielipiteen metsästys

Siitä huolimatta, että kansalaisjournalismi mielellään määrittelee itseään "keskustelevuuden journalismiksi" (Carey 1987), sen käsitys yleisestä mielipiteestä – ja etenkin sen tapa käyttää hyväkseen mielipidekyselyjä – sopii paremmin yhteen "tiedottavan journalismin" perinteen kanssa. Kansalaisjournalismia koskevan kirjallisuuden läpäisee ajatus, jonka mukaan yleisen mielipiteen laatu paranee, jos julkisen keskustelun puitteet paranevat. Mutta kun tulee aika arvioida julkisen

mielipiteen arvoa tai merkitystä, laadun punnitseminen yleensä väistyy määrällisen mittaamisen tieltä.

Yleisen mielipiteen mittaaminen gallupkyselyin on yksi monista journalistisista konventioista, joista kansalaisjournalismi ei tunnu osaavan vapautua. Tällainen mittaaminen kiteyttää julkisen mielipiteen tavoilla, jotka ovat räikeästi ristiriidassa kansalaisjournalismin omien periaatteiden kanssa. Gallupit sopivat hyvin huonosti ajatukseen, jonka mukaan väittelyn ja keskustelun on nimenomaan oltava *julkista* ja että lehdistön erityisenä vastuuna on varmistaa niiden "julkisuutta"⁵. Mielipidekyselyjen käyttö heikentää aidosti julkisen keskustelun mahdollisuuksia kolmella tavalla: (1) gallupit riistävät julkiselta mielipiteeltä sen julkisuuden sekoittamalla keskenään yksilöiden ja julkisyleisön mielipiteet; (2) ne eivät pysty erottamaan toisistaan informoitua, rationaalista mielipidettä ja silkkää ennakkoluulon tai preferenssin ilmaisuja; (3) ne hämärtävät uutisjournalismin velvollisuutta asettaa julkisen väittelyn ja keskustelun agenda.

Ensiksi, gallupmaakareiden ja heidän tutkimustensa käytäntö määrittää julkisen mielipiteen yksittäisten mielipiteiden yhteenlaskemiseksi⁶. Näin kiistetään vaatimus, että yksilöiden pitäisi asettaa mielipiteensä ja niiden syyt *julkisesti* esille. Keskittymällä yksittäisiin ihmisiin ja yksilöllisiin mielipiteisiin gallupit painottavat mielipiteen "yksityisyyttä" ja laiminlyövät julkisesti hyväksytyyn konsensusseen pyrkivien kollektiivisten harkintaprosessien merkityksen: gallupeissa yksilöt on tehokkaasti eristetty juuri siitä seikasta, joka tekee julkisesta mielipiteestä erityisesti julkisen (Salmon & Glasser 1995, 449-450). Lisäksi kyselyt itsessään, mitatasivatpa ne sitä tai tätä, voivat lisätä vieraantuneisuuden tunnetta entisestään, kun ne "pakottavat" ihmiset vastaamaan ja usein vielä heille itselleen oudolla, asiakuulumattomalla tai jopa loukkaavalla kielellä. Kuten Herbst (1993, 450) toteasi tutkiessaan poliittisesti monimuotoista chicagolaisjoukkoa, johon kuului niin aktivisteja kuin passiivisempia ihmisiä, kyselyt eivät ainoastaan mene metsään yrityksessään kuvata julkista mielipidettä, vaan voivat joskus jopa estää sen syntymisen: "Kyselyiden uskotaan heikentävän kriittistä ajattelua ja sanelevan niitä kysymyksiä, joita yhteiskunnan pitäisi itseltään kysyä, ja niitä vastauksia, jotka ovat mahdollisia. Ihmiset joiden kanssa puhuin tuntuivat ymmärtävän erityisen hyvin millä tavalla gallupit rajoittavat väittelyä heille *itselleen* tärkeissä aiheissa."

Toiseksi, kyselyt tuottavat mielipiteitä silloinkin, kun mitään tukevaa pohjaa mielipiteille ei ole. Itse asiassa gallupit *viettelevät* mielipiteen esiin. Tätä Pollock (1976, 229) tarkoittaa pannaan merkille, että se mikä käy "yleisestä mielipiteestä" on useimmiten kokoelema karkeita ja kestäättömiä stereotyyppioita, joista yksityistä anonyymia vastaajaa ei koskaan vedetä vastuuseen: "Ristiriita sen, että on pakko olla jotain mieltä ja sen että ei pysty asiasta mielipidettä muodostamaan, välillä saa monet ihmiset hyväksymään stereotyyppioita, joiden avulla he vapautuvat epäkiitollisesta tehtävästä muotoilla asiasta omaa mielipidettään. Samaan aikaan he voivat kuitenkin nauttia arvonnannosta, joka asioista perillä olemisesta seuraa".

Kolmanneksi, kuten olemme toisaalla väittäneet (Glasser & Craft 1996, 130-132) kyselyiden käyttö tekee julkisesta mielipiteestä usein kansalaisjournalismille journalismin *lähteen* pikemminkin kuin toimituksen agendojen *seurauksen*. Kun Rosen painottaa selvästi lehdistön tärkeää roolia yhteisön johtamisessa, muiden liikkeen kirjoittajien kannat ovat vähintäänkin ambivalentteja. Merritt (1995, 80) esimerkiksi kieltää tämän kategorisesti: Kansalaisjournalismissa ei ole kysymys "siitä, että sanomalehdet asettaisivat julkiset puheenaiheet". Charity (1995, 24) puolestaan viittaa *yleisön* agendaan ja siihen, miten lehdistö voisi "kuulla" tämän. Kukaan ei oikein tunnu haluavan ottaa vakavasti kysymystä: Onko julkinen tai yleinen mielipide olemassa "ennen" ja siten riippumatta lehdistöstä, ikäänkuin odottamassa että poliitikot, journalistit ja heidän gallupmaakarinsa sen löytävät? Vai, vastakkaisen kannan ottaaksemme (mikä kyllä johtaa epäreiluun di-

kotomiaan), tekeekö lehdistö yleisöistä ja niiden mielipiteistä todellisia ja julkisia virittämällä julkista keskustelua yhteisistä huolenaiheista. Kun Rosen (1994c, 15) sanoo, että journalisteilla pitäisi olla "näkemys siitä, millainen yhteisö olisi parempi paikka elää", vaatiiko hän vain vastausta empiiriseen kysymykseen vai ehdottaako hän pikemminkin, että lehdistö ottaisi omakseen roolin, joka sillä aina on, mutta jonka se harvoin tunnustaa?

Lehdistö ja julkinen keskustelu: dialogia vai deliberaatiota?

Koska kansalaisjournalismi kehittyi ilman selvästi muotoiltua poliittista filosofiaa, sen ympärillä vallitsee melkoinen epäselvyys siitä, mitä demokratia tarkalleen on ja mikä oikein luetaan demokraattiseksi osallistumiseksi. Jos demokratia voi esiintyä monissa muodoissa (Held 1987), tuntuu siltä, että kansalaisjournalismi ei oikein osaa päättää, minkä version se haluaa ottaa omakseen ja millaisia demokraattisia normeja se siten kannattaa. Kaikkein selvimmin tämä epävarmuus ja sekaannus ilmenee kansalaisjournalismin suureellisessa mutta epäselvässä sitoutumisessa julkisen keskustelun laadun parantamiseen.

Kansalaisjournalismi tarkoittaa sen omassa kirjallisuudessa vähän kaikkea. Se tarkoittaa keskustelun ja dialogin puitteiden luomista; se vaatii journalismia – muun yhteisön ohella – kokoamaan kansalaisia opintopiireihin, pyöreisiin pöytiin, keskustelukerhoihin ja niin edelleen. Se myös tarkoittaa näiden keskustelun "re-presentaatiota" niille, jotka eivät voi niihin suoranaisesti ottaa osaa. Niinpä kansalaisjournalismi odottaa lehdistön raportoivan tällaisista julkisista kokoontumisista samalla innokkuudella ja paneutumisella kuin esimerkiksi kaupunginvaltuuston istunnoista tai valtakunnallisesta lainsäädännöstä. Lopulta kansalaisjournalismi tarkoittaa myös sitä, että lehti itsessään on keskustelun foorumi; se vaatii journalisteja luomaan kriteerit, joiden varassa lähteet valitaan ja etsimään tapoja, joilla nämä lähteet saadaan kiinnittymään vakavaan ja sivistyneeseen keskusteluun päivän aiheista. Luvussa, jonka Charity (1995, 101-124) omistaa "julkiselle arvioinnille" hän havainnollistaa – ja innokkaasti kannattaa – kaikkia tässä mainittuja julkisen keskustelun merkityksiä.

Määrittelemällä julkisen keskustelun näin laajasti ja rajaamattomasti kansalaisjournalismi välttää yhden kaikkein tärkeimmistä valinnoista, joka sen pitäisi tehdä: valinnan siitä, milloin demokratian ajatellaan toimivan. On selvää, minkälaiset demokratian muodot kansalaisjournalismi haluaa hylätä – "hallinnollinen" demokratia Walter Lippmannin (1965) malliin⁷, esimerkiksi –, mutta on paljon epäselvempää, millaisen muodon tai muodot se on valmis hyväksymään. Itse asiassa dialogin ja deliberaation ideat viittaavat hyvin erilaisiin demokratian malleihin ja niihin sisältyy kovin erilaiset roolit lehdistölle. Dialogi viittaa siihen, että *puheelle* asetetaan kriteerejä; se edellyttää suullista traditiota, joka perustuu ihmisten keskinäisiin suhteisiin. Deliberaatio puolestaan viittaa prosessiin, jossa harkittuja kantoja asioihin voi syntyä, ja joka voi olla tai olla olematta dialoginen. Voi olla, että dialogin mahdollisuus on riittävä edellytys deliberaation edellytysten syntymiselle, mutta tästä ei välttämättä seuraa, kuten Thompson (1995) vakuuttavasti väittää, että mahdollisuudet deliberaatioon vaatisivat dialogille otolliset olosuhteet. Niinpä deliberatiivinen demokratia ei ala samasta kohdasta kuin suora, osallistuva demokratia, siis avoimesta ja kahlehtimattomasta dialogista:

...on tärkeä korostaa, että deliberatiivinen käsitys demokratiasta ei välttämättä ole dialoginen käsitys. Harkittujen mielipiteiden esittäminen ei välttämättä edellytä sitä, että ihmiset osallistuvat dialogiin muiden kanssa. Ei ole mitään hyviä perusteita olettaa, että television katsominen tai kirjan lukeminen on itsessään jotenkin vähemmän deliberaatiota tuottava kuin ryhtyminen keskusteluun näkökain muiden kanssa. Päinvastoin, tarjoamalla ihmisille sellaisia tiedon muo-

toja, joihin he eivät muuten pääsisi käsiksi, välittynyt kvasi-interaktio voi stimuloida deliberaatiota aivan yhtä lailla, ellei enemmänkin, kuin nenäkkäinen vuorovaikutus yhteisessä tilassa. En tarkoita, että kaikki välittynyt kommunikaatio käytännössä stimuloisi deliberaatiota – sellainen väite tuskin pitää vettä. Mutta tarkoitan sitä, että meidän pitäisi päästä eroon ajatuksesta että deliberaatio ja perustellun mielipiteen tai arvion muotoutuminen on jotenkin ensisijaisessa suhteessa symbolisen vaihdon dialogiseen muotoon (Thompson 1995, 256).

Poislukien kaikkein pienimmät yhteisöt ja toistaiseksi todistamaton aidosti demokraattinen osallistuminen cybertilassa, ”suora” demokratia on aina ollut vaikeasti saavutettava ja vielä vaikeammin ylläpidettävä ihanne. Ongelma on suurelta osin, jos kohta ei kokonaan, suuruusluokassa: Mistä löydämme tai miten voimme luoda, demokraattisia yhteenliittymiä, jotka olisivat niin pieniä että kaikki niiden jäsenet voisivat osallistua täydellä panoksellaan? Miten lehdistö ja muut viestinnän toimijat voisivat tehdä mahdolliseksi näiden pienempien kansalaisliittymien lisääntymisen ja samaan aikaan edistää laajempien paikallisten, alueellisten, valtakunnallisten ja jopa kansainvälisten elinten verkostoa, joka toimii näiden rajattujen lokaalien välillä? (Held 1995, 237; ks. Barber 1984, 245-251) Lehdistön haaste suorassa, osallistuvassa demokratiassa ei olekaan vain sen sitoutuminen paikallisiin yhteenliittymiin ja paikalliseen dialogiin. Sen pitäisi myös pystyä säilyttämään näiden paikallisten liittymien identiteetti ja integriteetti, kun se syöttää niiden keskusteluja osaksi laajempia keskusteluja.

Deliberatiivinen demokratia asettaa journalismille toisenlaisia haasteita. Vaikka deliberaatio ei muodollisesti edellytäkään journalistien luovan mahdollisuuksia rajoittamattomaan dialogiin kansalaisten kesken, se vaatii, että päivän uutisista kirjoitetaan tavalla, joka rohkaisee jokaisen kansalaisen pohditun mielipiteen syntyä. Minimissään tämä tarkoittaa puheenaiheiden kehystämistä kysymyksiä tapahtumien sijaan ja tämän jälkeen keskustelun ja kommenttien esittämistä piittaamatta niiden esittäjän vallasta ja yhteiskunnallisista etuoikeuksista (Gouldner 1976, 98-99). Deliberatiivisessa demokratiassa ei ole olennaista, että kaikki pääsevät puhumaan, kuten Alexander Meiklejohn (1965) sanoo, vaan että kaikki sanomisen arvoinen tulee sanotuksi. Suojelemista ei näinollen tarvitsekaan *yksilöiden* ilmaisun oikeus vaan ilmaisujen *sisältö* (ks. Norris 1976, Glasser 1991).

Kansalaisjournalismin poliittinen taloustiede

Kansalaisjournalismi on pysynyt silmäänpistäväen hiljaa lehdistön omistukseen ja kontrolliin liittyvistä kysymyksistä. Se myös ohittaa kaukaa näihin teemoihin läheisesti liittyvän ilmeisen ristiriidan, joka vallitsee tietyllä tavalla kokoonpannun yleisön, johon mainostajat palveluineen haluavat vedota ja sen laajan yleisön, jota journalismi on sitoutunut pöntevoittamaan, välillä. Tällaiset laajemmat pohdinnat saattoivat tuntua epärelevanteilta, kun kansalaisjournalismi näyttäytyi enemmän tai vähemmän satunnaisena projektina, mutta niistä mitä luultavammin tulee tärkeitä kamppailupisteitä jos, kuten Rosen toivoo, kansalaisjournalismista kehittyä ”klassisen julkisen hengen periaatteiden ja perinteen ohjaama” vilpitön liike (Rosen 1995a, 16).

Rosen luottaa kansalaisjournalismiin siltana, joka yhdistää toimituksen sitoutumisen julkiseen palveluun ja kustantajan omistautumisen voitontekoon. Uskomuksen takana on nykyään useita kustantajia ja ainakin kaksi sanomalehtiketjua. Tämä luottamus avaa merkittävän kuilun kansalaisjournalismin ja journalismin kriitikoiden parissa vallitsevan normaalin käsityksen välille. Journalismin kriitikot ovat jo pitkään valittaneet pysyvistä ja usein voimattomuutta aiheuttavasta jännitteestä toimituksen ja yhtiön hallituksen välillä. Eräs kommentaattori puki tä-

män ristiriidan sanoiksi puhumalla ”jumalattoman yhtiön voitontavoittelun” ja ”yhteisöllisen, yleisen hyvän vuoksi ylläpidetyn instituution” välisestä ristiriidasta (Bagdikian 1972, 8). Vaikka Rosen (1994c, 16) paneekin merkille eron mainostajia kiinnostavien ”kuluttajien” ja kansalaisjournalismia kiinnostavien ”kansalaisten” välillä, hän tai muut kansalaisjournalismin puhemiehet eivät millään tavalla vastaa siihen ongelmaan, jonka kansalaisjournalismi kohtaa, kun nämä kaksi kiinnostusta törmäävät toisiinsa ja kun niiden törmäys alkaa uhata toimituksen halujen ja markkinoiden vaatimusten ”synergiaa”.

Useimmat sanomalehdet myyvät lehden numeron hinnalla, joka ei läheskään kata tuotantokustannuksia ja ne paikkaavat erotuksen – ja hankkivat voittoja – mainoksista saatavien tulojen avulla. Tämä itse asiassa tekee mainostajasta merkittävämmän kuluttajan. Tärkein ostopäätös journalismissa, etenkin ”ilmaisessa” televisio- ja radiojournalismissa, on mainostajan, ei lukijan tai katsojan tai kuuntelijan. Ja kaupan on se, mitä mainostaja haluaa eniten: demografisesti kiinnostava yleisö. Implikaatiot journalismin sisällöille ovat selvät: mainonta luo voimakkaan paineen toimitukselle muotoilla sisältöjä niin, että se vetoaa ”oikeaan” yleisöön (Baker 1994, 66, ks myös Owen 1975, Bagdikian 1994). Hiukan toisin sanoin, mainonta on merkittävä *lehdistöuen* muoto, ja kuten Baker (1994, 69) muistuttaa, tukiaiset ”yleensä edistävät tuotteen kulutusta”.

Vaikka elinvoimaisempi julkisuus toisikin lisää lukijoita sanomalehdille, on epätodennäköistä, että mainostajat haluavat tukea uusille lukijoille tehtyjä sisältöjä, *elleivät* nämä lukijat ole tarpeeksi hyvin toimeentulevia ja muulla tavoin sopivia niille tuotteille ja palveluille, joita mainostetaan. Mainostajat eivät halua tukea kulutuskyvyttömillä tai kulutushaluttomilla lukijoilla tuotettuja sisältöjä. Mainostajien tukiaiset suuntautuvatkin siten tietyille lukijoiden luokalle, ja tällä on seurauksensa niin sanomalehden levikkiin kuin sen sisältöön. Blankenburg (1982) on kuvannut niitä hienovaraisia keinoja, joilla levikkiä vinoutetaan mainostajien toiveiden mukaisille lukijoille, mikä puolestaan oikeuttaa sanomalehden keskittymisen tietyntyyppisiin sisältöihin – ja toisentyypisten sisältöjen laiminlyönnin. ”Levikkipolitiikka”, hän selittää, ”on toimituspolitiikan muoto ja pidätelty levikki perustuu rajattuun informaatioon”. (emt., 398). Blankenburgin johtopäätös antaa odottaa myös kansalaisjournalismilta pohdintaa tästä teemasta: ”Karkoitettujen tilaajien ongelma on, sopivat he sitten markkinoinnin standardeihin tai eivät, että he ovat edelleen kansalaisia” (emt., 398).

Yksi tapa, jolla kansalaisjournalismi on pystynyt helpottamaan mainostajien painetta on ollut etsiä tukiaisia muualta. Useat säätiöt tukevat parhaillaan joko suoraan tai epäsuorasti kansalaisjournalismia ja sen projekteja. Mutta niin tervehtullutta kuin filantrooppinen tuki onkin, se kyseenalaistaa niin Rosenin kuin Merrittinkin edellä esittämät väitteet kansalaisjournalismin taloudellisuudesta. Mitä siis pitäisi sanoa sanomalehden omistautumisesta kansalaisjournalismille, kun – vain ottaaksemme yhden esimerkin – St. Paulin *Pioneer Press* haki ja sai 61 000 dollarin avustuksen *Pew Charitable Trust* -säätiöltä samaan aikaan kun sen emoyhtiö, *Knight-Ridder*, teki vuonna 1995 yli 160 miljoonan nettotuloksen?

Yksityisen lehdistön julkinen tarkoitus

Olipa kyse vahingosta tai suunnitelmallisuudesta, kansalaisjournalismilta puuttuu koherentti julkisesti ääneenlausuttu filosofia. Vaikka sen periaatteita ja käytäntöjä on selostettu lukuisissa kirjoissa ja artikkeleissa, ei kansalaisjournalismia koskeva kirjallisuus tarjoa paljoakaan aineksia kehitellä pysyvää ja systemaattista kuvausta lehdistön roolista demokraattisessa yhteiskunnassa. Ei myöskään ole olemassa juuri lainkaan kirjallisuutta, joka vertaisi kansalaisjournalismia muihin suunnitelmiin kehitellä julkista tarkoitusta lehdistölle. Tällaisia malleja ovat esi-

merkiksi julkisen palvelun joukkoviestintämallit (ks. Keane 1991) tai ”kehitysjournalismin” perinne (Shah 1996). Ilman selkeää ja puhuttelevaa kehystä, joka erotuu muista kehyksistä, kansalaisjournalismi on käsitteellisesti ja älyllisesti koditon.

Tietenkin kansalaisjournalismin ajeluvoima – sen sekavuus normatiivisena lehdistöteorianana – varmaan selittää osan sen vetovoimasta toimittajien parissa ja suurelta osin sen hyväksymisen toimitusten liikkeenjohtajien piirissä. Rosen toimi strategisesti ja ehkäpä jopa pidättyväisesti kansalaisjournalismin varhaisvaiheissa, kun hän tietoisesti hylkäsi ”teoreettisen viitekehysensä”.

Olin aiemmin mediakriitikko. Toimin tähän tapaan: tarkkailin lehdistön toimintaa, suodatin sitä teoreettisen viitekehyseni (mikä olennaisilta osiltaan oli yhtä kuin väitöskirjani) läpi – ja sitten kirjoitin tämän suodatustyön tuloksista. Tällä tavalla voi saada selville paljon, mutta työtavassa on myös eräs ongelma. Journalistit eivät ole koskaan lukeneet väitöstäsi, heillä ei ole käytössään sinun viitekehystäsi. Niinpä mitä tahansa löydätkin, on heidän kannaltaan aika merkitykseltöntä. Heillähän on deadlineensa.

– – Nykyään toimin toisin. Menetelmäni ja välineeni on oikeastaan pelkästään keskustelu. Teoreettinen viitekehyseni valikoituu sen mukaan, mitä keskustelun edistämiseen tarvitaan. Journalistien itsensä täytyy viedä kansalaisjournalismin eteenpäin. Se, mitä kansalaisjournalismin minusta pitäisi olla, ei ole ollenkaan niin tärkeää kuin se versio, jonka pystyn jakamaan toimittajien, päätoimittajien ja näiden organisaatioiden johtajien kanssa eri puolilla maata. (1995a, 23).

Kansalaisjournalismi on kuitenkin saavuttamassa ”kriittisen pisteen kehityksessään” ja nykyään Rosen on huolissaan siitä, mitä liikkeestä on tulossa.

Se on syntynyt ja päässyt ulos synnytyssalista tarpeeksi elinvoimaisena vetääkseen puoleensa ammattikunnan huomion – siitä on kirjoitettu ammattilehdissä, se on päässyt konferenssien ohjelmiin, se on saanut nimen. Mutta huomion herättämisen aika on ohi. Nyt olemme tutkan kuvaruudulla. Tästädes, kun ihmiset kiinnittävät huomiota kansalaisjournalismiin, he eivät enää kysy: mitä tämä on? He kysyvät: millaista se on? (1995b, 1).

Kysymys ei tietenkään ole siitä, pystyykö kansalaisjournalismi saavuttamaan jonkun akateemisen kunniallisuuden asteen. Kysymys on enemmänkin siitä, onnistuuko kansalaisjournalismi lunastamaan lupauksiaan tarjoamalla selkeästi ja vakuuttavasti todella perustavan ”uuden journalismin määritelmän” (Merritt 1995, 5).

Kansalaisjournalismilla on vastassaan monenlaisia esteitä ja haasteita, mutta eräs avainkysymys sen elossapysymiselle on suhde markkinaliberalismiin. Filantrooppinen tuki kansalaisjournalismin projekteille suorastaan kerjää kysymään tätä, sillä enemmän tai myöhemmin säätiöt siirtyvät muihin hankkeisiin. Asettaako kansalaisjournalismi tulevaisuutensa muutaman hyväntahtoisen kustantajan varaan? Tai jos asian ilmaisee vielä terävämmiin: voiko kansalaisjournalismi puhutella mielikuvitustamme ja kutsua esiin sen mitä Held (1995, 241-252) kutsuu ”demokraattiseksi poliittiseksi interventiksi”? Tällaisen intervention tarkoituksena on turvata ”olosuhteet joissa yksilöllisiä ja kollektiivisia projekteja voidaan viedä eteenpäin samalla, kun on minimoitu riski siitä, että jokin taloudellinen, poliittinen tai yhteiskunnallinen valta tai voima puuttuu näihin hankkeisiin.”

Heldin tarkoittama interventio korostaa eroa kahdenlaisten systeemien välillä. Yhtäällä ovat yksityisen vaihdon järjestelmät, joissa asiaankuuluvasti keskitytään henkilökohtaisiin mieltymyksiin ja yksilölliseen valinnan vapauteen. Toisaalla ovat julkiset laitokset, jotka on suunniteltu tyydyttämään jaettuja tarpeita ja yhteisiä etuja. Jopa markkinoiden ohjaamisessa yhteiskunnissa, kuten Yhdysvalloissa, on edelleen vahva tuki kirjastojen, museoiden, koulujen ja vastaavien laitosten suo-

jelemiseksi yksityisen vaihdon oikuilta ja markkinavoimien päättämättömydeltä. Millaista suojelua sitten kansalaisjournalismi ansaitsee tai tarvitsee, jos mitään? Missä kohdassa yksityisen ja julkisen jatkumoa kansalaisjournalismi itse asiassa sijaitsee? Onko se ennen muuta *yksityistä* yritteliäisyyttä, jota ohjaa viime kädessä hyvä tahto ja liiketaloudellinen omatunto? Vai ottaako se vakavasti nimensä haasteen erityisesti *julkisena* pyrkimyksenä, jonka elossapysyminen ei riipu kuluttajien valinnoista vaan yhteisön harkitusta ratkaisusta?

SUOMENNOS: RISTO KUNELIUS

Viitteet

- 1 Artikkelin on suomennos konferenssipaperista, jonka tekijät esittivät AEJMC:n (Association for Education in Journalism and Mass Communication) kokouksessa Montrealissa, heinäkuussa 1997.
- 2 Komission päätulosten yhteenveto, jonka lehdistö suurelta osin VILIFIED ja sitten jätti omaan arvoonsa, ks. Commission on Freedom of the Press (1947). Tutustumisen arvoinen arvio komissiosta ja sen työstä on McIntyre (1987).
- 3 Rosen (1994b) kuvaa kansalaisjournalismin kehitystä ja Restonin kokousta omasta näkökulmastaan.
- 4 Hyödyllinen tutkimus toimituksen ja liikkeenjohdon kiristyvästä jännitteestä on Underwood (1993).
- 5 Kiinnostava poikkeus on Fiskinin (1991) 'deliberatiivinen gallup'.
- 6 Suomen kieli antaa englantia paremmat eväät tässä käsitellyn käsitteellisen eron ilmaistamiseen. Suomeksi olisikin järkevää puhua juuri yleisestä mielipiteestä silloin kun puhutaan gallupkyselyjen esiin piirtämästä kansan mielipideprofiilista. Kysehan on juuri niiden tai näiden mielipiteiden esiintymistiheyden, yleisyyden laskeamisesta. Julkisen mielipiteestä taas voitaisiin puhua silloin kun puhutaan julkisten keskustelun kautta syntyvästä ja jäsenyvästä kannasta.
- 7 Held (1987, 143-185) kuvaa tätä demokratian mallia 'elitistisen kilpailun' malliksi. Termin on tarkoitus korostaa sitä, että laajaa tavallisten ihmisten osallistumista ei siinä tarvita. Hyödyllinen kritiikki Lippmannin (1965) demokratiakäsityksestä on Carey (1975).

Kirjallisuus

- Bagdikian, B. (1972)
The Effete Conspiracy. New York: Harper & Row.
- Bagdikian, B. (1994)
The Media Monopoly, 4th ed. Boston: Beacon Press.
- Barber, B. (1984)
Strong Democracy. Participatory Politics for a New Age. Berkeley: University of California press.
- Blankenburg, W. B. (1982)
'Newspaper ownership and control of circulation to increase profits', Journalism Quarterly, 59(1982):3.
- Calhoun, C. (ed) (1992).
Habermas and the Public Sphere. Cambridge, MA: MIT Press
- Carey, J. W. (1987).
'The Press and Public Discourse', The Center Magazine, 20 (1987) March.
- Carey, J. (1989)
Communication As Culture. Boston: Unwin Hyman.
- Carey, J. (1995).
'The Press, public opinion, and public discourse'. Teoksessa Glasser, T.I. & Salmon, C.S. (eds). Public Opinion and the Communication of Consent. New York: Guilford.
- Charity, A. (1995)
Doing Public Journalism. New York: Guilford.
- Christians, C. Ferre, J.P. & Fackler, P.M. (1993)
Good News: Social Ethics and the Press. New York: Oxford University Press.
- Commission on Freedom of the Press (1947)
A Free and Responsible Press. Chicago: University of Chicago Press.
- Dahlgren, P. & Sparks, C. (eds.) (1991)
Communication and Citizenship: Journalism and the Public Sphere in the New Media Age. New York: Routledge.
- Dewey, J. (1927)
The Public and Its Problems. Chicago: Swallow Press.
- Didion, J. (1988)
'Insider baseball'. New York Review of Books, October 19, 19-21, 24-26, 28-30.
- Dionne, E.J. Jr. (1991)
Why Americans Hate Politics. New York: Simon & Schuster.

- Eliasoph, N. (1988)
 'Routines and the making of oppositional news'. *Critical Studies in Mass Communication* 5 (1988):4.
- Entam, R. (1989)
Democracy without Citizens. New York: Oxford University Press.
- Fallows, J. (1996)
Breaking the News: How the Media Undermine American Democracy. New York: Pantheon.
- Fiskin, J.S. (1991)
Democracy and Deliberation: New Directions for Democratic Reform. New Haven, Connecticut: Yale University Press.
- Fraser, N. (1992)
 'Rethinking the public sphere: A contribution to the critique of actually existing democracy'. Teoksessa Calhoun, C. (ed) (1992). *Habermas and the Public Sphere*. Cambridge, MA: MIT Press
- Gitlin, T. (1990)
 'Blips, bites and savvy talk', *Dissent*, Winter: 18-26.
- Glasser, T.L. (1991)
 'Communication and the cultivation of citizenship', *Communication* 12 (1991):4.
- Glasser, T.L. & Craft, S. (1996)
 'Public journalism and the prospects for press accountability'. *Journal of Mass Media Ethics*, 11 (1996):3.
- Gouldner, A.W. (1976)
The Dialectic of Ideology and Technology. New York: Seabury Press.
- Habermas, J. (1989)
The Structural Transformation of the Public Sphere. Cambridge, MA: MIT Press.
- Held, D. (1987)
Models of Democracy. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Held, D. (1995)
Democracy and the Global Order. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Herbst, S. (1993)
 'The meaning of public opinion: Citizens' constructions of political reality'. *Media, Culture and Society*, 15(1993):3.
- Jamieson, K. H. (1993)
 'The subversive effects of a focus on strategy in news coverage of presidential campaigns'. Teoksessa 1-800-President: The Report of the Twentieth Century Fund Task Force on Television and the Campaign of 1992. New York: Twentieth Century Fund.
- Keane, J. (1991)
The Media and Democracy. Cambridge: Polity Press.
- Kelly, J. (1991)
 'Media culpa', *The New Yorker*, November 4, 45-49.
- Lippmann, W. (1965)
Public Opinion. New York: The Free Press.
- McIntyre, J. (1987)
 'Repositioning a landmark: The Hutchins Commission and freedom of the press'. *Critical Studies in Mass Communication* 4(1987):2.
- Meiklejohn, A. (1965)
Political Freedom: The Constitutional Power of the People. New York: Oxford University Press.
- Merritt, D. (1994)
 'Public journalism: What it means, how it works'. Teoksessa Rosen, J. & Merritt, D. (eds) *Public Journalism: Theory and Practice*. Dayton, Ohio: Kettering Foundation.
- Merritt, D. (1995)
Public Journalism and Public Life. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.
- Norris, S.E. (1976)
 'Being free to speak and speaking freely'. Teoksessa Honderich, T. (ed). *Social Ends and Political Means*. London: Routledge and Kegan Paul.
- Owen, B. M. (1975).
Economics and Freedom of Expression. Cambridge, MA: Ballinger.
- Peters, J.D. & Cmiel, K. (1991)
 'Media ethics and the public sphere'. *Communication* 12(1991):3.
- Pollock, F. (1976)
 'Empirical research into public opinion'. Teoksessa Connerton, P. (ed). *Critical Sociology*. New York: Penguin.
- Putnam, R.D.(1993)
Making Democracy Work: Civic Traditions in Modern Italy. Princeton, New Jersey: Princeton University Press.
- Putnam, R.D.(1995)
 'Bowling alone: America's declining social capital'. *Journal of Democracy* 6(1995):1.
- Remnick, D. (1996)
 'Scoop'. *The New Yorker*, January 29, 38-42.
- Rosen, J. (1989)
 'Newspapers' future depends on shaping trends in how people live'. *Bulletin of the American Society of Newspaper Editors*, December, 15-19.
- Rosen, J. (1991)
 'Making journalism more public'. *Communication* 12(1991):4.
- Rosen, J. (1994b)
 'Making things more public: On the political responsibility of the media intellectual'. *Critical Studies in Mass Communication* 11(1991):4.

- Rosen, J. (1994c)
 'Public Journalism: First principles'. Teoksessa Rosen, J. & Merritt, D. (eds). *Public Journalism: Theory and Practice*. Dayton, Ohio: Kettering Foundation.
- Rosen, J. (1995a)
 'A scholars perspective'. Teoksessa Merritt, D. & Rosen, J. (eds). *Imagining Public Journalism: An Editor and Scholar Reflect on the Birth of an Idea*. Roy Howard Public Lecture, Indiana University, Bloomington, Indiana, April 13.
- Rosen, J. (1995b)
 'Where is public journalism. The search for a new routine'. Remarks to Project Public Life and the Press Spring seminar, American Press Institute, Reston, Virginia, March 25.
- Rosen, J. (1996)
 Getting the connections right. New York: Twentieth Century Fund.
- Salmon, C.S. & Glasser, T.L. (1995)
 'The politics of polling and the limits of consent'. Teoksessa Glasser, T.L. & Salmon, C.S. (eds). *Public Opinion and the Communication of Consent*. New York: Guilford.
- Sandel, M. (1996)
Democracy's Discontents: America in Search of a Public Philosophy. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Schudson, M. (1995)
The Power of News. Cambridge, MA: Harvard University Press.
- Shah, H (1996)
 'Modernization, marginalization, and emancipation: Toward a normative model of journalism and national development'. *Communication Theory* 6(1996):2.
- Thompson, J.B. (1995)
The Media and Modernity: A Social Theory of the Media. Stanford, CA: Stanford University Press.
- Underwood, D. (1993)
When MBAs Rule the Newsroom. New York: Columbia University Press.